



## Riigikogu sotsiaalkomisjoni istungi protokoll nr 175

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 11. mai 2026

Algus 11.10, lõpp 12.36

**Juhataja:** Signe Riisalo (esimees)

**Protokollijad:** Terle Kask (konsultant), Riin Lindpere (konsultant)

**Võtsid osa:**

Komisjoni liikmed: Kalle Grünthal, Toomas Järveoja, Jaanus Karilaid, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Irja Lutsar, Eero Merilind, Andrus Seeme (Mihkel Lees asendusliige), Aleksandr Tšaplõgin

Komisjoni ametnikud: Heidi Barot (nõunik-sekretariaadijuhataja), Kristi Reindla (nõunik), Helgi Kundla (nõunik)

**Kutsutud:** Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi töösuhete ja töökeskkonna osakonna nõunik Stella Vogt ning võrdsuspoliitika osakonna soolise võrdsuse poliitika juht Eva Liina Kliiman (2. päevakorrapunkt); sotsiaalminister Karmen Joller, Sotsiaalministeeriumi laste ja perede osakonna juhataja Helen Meumers ning Justiits- ja Digiministeeriumi justiitshaldusosakonna vabakutseliste talituse nõunikud Kerli Spelman ja Aleksandr Logussov (3. päevakorrapunkt); Riigikogu Kantselei avalike suhete osakonna pressinõunik Maris Meissaar

**Päevakord:**

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud töölepingu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (837 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud lastekaitseseaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (901 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
4. Kollektiivse pöördumise „Käibemaksuvabastus annetajate toel soetatud ravimitele“ arutelu
5. Kollektiivse pöördumise „Keelustame ühekordsed e-sigaretid Eestis“ arutelu
6. Info ja muud küsimused

### 1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu sotsiaalkomisjoni nädala (11.-17.05.2026) töökava

Komisjoni istung esmaspäeval, 11.05.2026 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud töölepingu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (837 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud lastekaitseseaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (901 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

4. Kollektiivse pöördumise „Käibemaksuvabastus annetajate toel soetatud ravimitele“ arutelu
5. Kollektiivse pöördumise „Keelustame ühekordsed e-sigaretid Eestis“ arutelu
6. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäeval, 12.05.2026 kell 14.00

1. Sotsiaalkomisjoni algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu ([886 SE](#)) teise lugemise ettevalmistamine
2. [Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse \(perearstiabi tugevdamine\) eelnõu väljatöötamiskavatsuse arutelu](#)
3. Info ja muud küsimused

### Otsustati:

**1.1.** Kinnitada nädala töökava (konsensus: Kalle Grünthal, Toomas Järveoja, Jaanus Karilaid, Helmen Kütt, Irja Lutsar, Eero Merilind, Signe Riisalo, Aleksandr Tšaplõgin).

### **2. Vabariigi Valitsuse algatatud töölepingu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (837 SE) teise lugemise ettevalmistamine**

**Signe Riisalo** rääkis, et eelnõu tekst on keeleliselt toimetatud ning tehniliselt ja normitehniliselt korrigeeritud. Ta selgitas, et olukord on veidi tavatu, kuna noorte töötamist puudutavate seadusemuudatuste pakatile on lisatud läbipaistvate ja prognoositavate töötingimuste direktiivist tulenevad muudatused ning palkade läbipaistvuse direktiivist tulenevad sätted. Seetõttu katkestab komisjon kolmapäeval Riigikogu täiskogus eelnõu teise lugemise. Seejärel antakse 10 tööpäeva täiendavate muudatusettepanekute esitamiseks ning jätkatakse eelnõu teise lugemisega. Kõik asjaosalised (nii Riigikogu liikmetest muudatusettepanekute esitajad kui ka teised kaasatavad) saab komisjonis vajadusel ka ära kuulata. Ta lisas, et püüab protsessi juhtida võimalikult läbipaistvalt, sest arutelu on esinenud eriarvamusi. Ta märkis, et eriarvamusi saab esitada ka muudatusettepanekutena.

Komisjonis 12.05.2026 toimunud eelnõu arutelul küsis S. Riisalo Sotsiaalministeeriumi (SOM) esindajalt seisukohta koolivaheaegadel töötamise täiendava reguleerimise kohta. S. Riisalo luges ette SOMi esindaja kirjaliku vastuse: „*Küsisite 12.05.2026 Riigikogu sotsiaalkomisjoni istungil Sotsiaalministeeriumi seisukohta õppimiskohustuslike alaealiste koolivaheaegadel töötamise kohta. Istungil antud Sotsiaalministeeriumi esindaja vastus käsitles koos kahte eraldi teemat – koolivaheaegadel töötamist ja alaealise põhipuhkuse lühendamist – ja seetõttu võis jääda Sotsiaalministeeriumi seisukoht ebatäpseks. Vabandame tekkinud segaduse pärast. Õiguskantsler on varem hinnanud töölepingu seaduses alaealiste töötamist puudutavaid muudatusi (õiguskantsleri vastus Ametiühingute Keskliidu pöördumisele 13.02.2026 jõustunud töölepingu seaduse muudatuste kohta), sealhulgas õppimiskohustuse määratlust ning alaealiste tööaja ja puhkeaja nõudeid. Õiguskantsler leidis, et abstraktse normikontrolli tulemusena ei saa öelda, et töölepingu seadusega alaealistele kehtestatud tööaja nõuded oleksid selgelt vastuolus põhiseadusega. Samuti märkis õiguskantsler, et parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta artiklist 7 tulenevad nõuded alaealiste tööajale ei ole sedavõrd konkreetsed, et õiguskantsler saaks öelda, et töölepingu seaduses tehtud muudatused on hartaga vastuolus. Hinnangu sotsiaalharta täitmisele saab anda Euroopa Sotsiaalõiguste Komitee riigi esitatud raporti põhjal. Sotsiaalministeerium nõustub õiguskantsleri hinnanguga. Meie hinnangul on õiguskantsleri varasemas hinnangus esitatud üldine käsitlus asjakohane ka menetluses olevate töölepingu seaduse sätete puhul, millega täpsustatakse õppimiskohustusliku alaealise koolivaheaegadel töötamist.*“.

Samuti küsis S. Riisalo samal istungil SOMi esindajalt tõenduspõhiste uuringute kohta, mis puudutavad alkoholi käitlemist töötamise kontekstis. Sellele küsimusele ei ole vastust veel laekunud. Ta palus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) esindajatel kommenteerida rakendusätte lisamise vajadust.

**Stella Vogt** vastas, et MKM ei näe vajadust rakendussätte lisamiseks. Kõnealune rakendussäte puudutab 35 kalendripäevaselt puhkuselt 28 kalendripäevasele puhkusele

üleminekut, sest 35 kalendripäeva põhipuhkus kehtib jätkuvalt 2026. aastal ehk muudatus toimub 2027. aasta 1. jaanuarist. Kui alaealine töötaja töötab 2026. aastal terve aasta vältel ja kogub 35 kalendripäeva põhipuhkust, siis ei kao tal ära õigus väljateenitud puhkusele. Sellisel juhul kehtib varasem redaktsioon. Seepärast ei näe MKM vajadust rakendussätte lisamiseks, sest väljateenitud puhkust alaealiselt ära ei võeta. Alaealine saab 2026. aastal väljateenitud puhkust kasutada 2027. aasta lõpuni. Samal ajal muudetakse ka määrust riigieelarvest hüvitatava puhkuse tasu ja keskmise töötasu maksmise korra ja hüvitamise taotluse andmete loetelu kohta, kus muudetakse riigieelarve vahenditest hüvitamise võimalust. Praegu on tööandjal võimalik 28 kalendripäeva ületava seitsme päeva põhipuhkuse tasu küsida tagasi riigilt, aga 2027. aasta 1. jaanuarist kaob hüvitise taotlemise võimalus ära. Kuna määruises tehakse vastav muudatus, siis töölepingu seaduses ei ole vaja hüvitamist eraldi rakendussättega käsitleda. Ta rõhutas, et kui Riigikogu peab vajalikuks rakendussätte lisamist, siis see ka lisatakse.

Järgnevalt asus Signe Riisalo muudatusettepaneku nr 6 tutvustamise ja seisukohtade kujundamise juurde.

#### 6. Teha eelnõus järgmised muudatused:

**6.1** Täiendada eelnõu § 1 paragrahvi pealkirjaga järgmises sõnastuses:

„§1. Töölepingu seaduse muutmise“

**6.2** Täiendada eelnõusse lisatava § 2 teksti paragrahvi pealkirjaga järgmises sõnastuses:

„§ 2. Alkoholiseaduse muutmise“

**6.3** Muuta eelnõu § 2 (uus §7) ja sõnastada see järgmiselt:

„§ 7. Seaduse jõustumine

Käesoleva seaduse § 1 punktid 11-13 jõustuvad 2027. aasta 1. jaanuaril.“

*Selgitus: Tegemist on normitehniliste parandustega. Seoses erinevate seaduste lisandumisega tuleb anda seaduse paragrahvidele pealkirjad ja tehnilise korrastusena on korrastatud ka jõustumise paragrahvi.*

### Sotsiaalkomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Kalle Grünthal, Toomas Järveoja, Jaanus Karilaid, Helmen Kütt, Irja Lutsar, Eero Merilind, Signe Riisalo, Andrus Seeme, Aleksandr Tšaplõgin).

**Signe Riisalo** tegi ettepaneku kiita heaks eelnõu teise lugemise menetlusedokumentid.

#### Otsustati:

**2.1.** Kiita heaks eelnõu teise lugemise menetlusedokumentid (konsensus: Kalle Grünthal, Toomas Järveoja, Jaanus Karilaid, Helmen Kütt, Irja Lutsar, Eero Merilind, Signe Riisalo, Andrus Seeme, Aleksandr Tšaplõgin).

### 3. Vabariigi Valitsuse algatatud lastekaitseseaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (901 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

**Signe Riisalo** rääkis, et lastekaitseseaduse (Lasteks) ja täitemenetluse seadustiku (TMS) muutmise seaduse eelnõu (901 SE) eesmärk on tagada lapse vajadustest lähtuv, koordineeritud ja läbipaistev abi. Selleks täpsustatakse kohalike omavalitsuste (KOV) ja teiste osapoolte rollijaotust ning vähendatakse lastekaitse töökoormust. Täpsustatakse täitemenetlust kohtutäituri ja politsei rollide osas ning luuakse võimalus peatada lapse heaolu ohustav toiming. Eelnõu ettevalmistamine on osaliselt seotud avalikkuses muret tekitanud juhtumitega, kui lapse seaduslikud esindajad ei jõua kokkuleppele ja vaidlus kujuneb lapsele kahjulikuks. Ta andis eelnõu tutvustamiseks sõna sotsiaalministrile.

**Karmen Joller** selgitas, et eelnõu üks eesmärk on muuta lastekaitsetöö tõhusamaks, suunates osa ülesandeid teistele pädevatele osapooltele ja vähendades dubleerimist. Eelnõu keskmes on

lapse heaolu ning eesmärk on tagada lapsele vajalik abi. Seejärel andis ta eelnõu täpsemaks tutvustamiseks sõna Sotsiaalministeeriumi (SOM) esindajale.

**Helen Meumersi** sõnul valmis 2023. aastal lastekaitseaduse väljatöötamiskavatsus (VTK), milles kaardistati lastekaitseüsteemi peamised probleemid ja lahendamist vajavad kitsaskohad. VTK alusel on muudatusi samm-sammult ellu viidud. Esimene pakett jõustus eelmise aasta alguses ning teine pakett on tutvustamisel olev eelnõu. Eelnõu plaanitav jõustumisaeg on 1. jaanuar 2027. Muudatustega toetatakse vajaduspõhise abi lapse ja pereni jõudmist, soodustatakse võrgustikutööd, täpsustatakse eri osapoolte rolle ja vastutust ning luuakse paindlikumad võimalused lapse abivajaduse hindamiseks ja sobivate meetmete rakendamiseks. Samuti parandatakse lapse õiguste kaitset kohtulahendite täitmisel, täpsustades lapse üleandmise ja suhtlemise võimaldamisega seotud täitemenetluste korda, KOVi esindaja, kohtutäituri ja politsei rolle. Ühe olulise muudatusena täpsustatakse juhtumikorralduse algatamise aluseid lastekaitsetöötaja jaoks. Praegu eeldatakse juhtumikorraldust ka juhtudel, kus lapse mure puudutab vaid üht valdkonda (näiteks haridust). Edaspidi soovitakse, et ühe valdkonna mure korral tegutseb eeskätt vastav valdkond, kuid mitut lapse heaolu valdkonda hõlmava mure või tõsiste riskide korral algatab juhtumikorralduse lastekaitse. Praegu kehtiva LasteKS kohaselt algatatakse juhtumikorraldus sisuliselt kõigi juhtumite puhul. See on tekitanud rollides ebaselgust, dubleerimist ja mõnel juhul ka tarbetut ajakulu abini jõudmisel. Kui lapse mure on selgelt ühe valdkonna piires (enamasti haridus) ja seda saab selles valdkonnas ka lahendada, siis ei ole lastekaitsejuhtumi korraldus vajalik. Lastekaitse juhtumikorraldus on vajalik siis, kui mure puudutab mitut heaolu valdkonda või ilmnevad riskimärgid, näiteks hooletusse jätmise või väärkohtlemise kahtlus, muu lapse õigusi rikkuv olukord või on last kasvatav isik perevägivalla ohver. KOVid on mitmel pool juba loonud toimivaid lahendusi, kus ühe valdkonna juhtumeid lahendatakse valdkonna sees. Näiteks Saaremaa Toetava Hariduse Keskuses tehakse haridusvaldkonna juhtumikorraldust. Kui ühe valdkonna muresid saavad lahendada valdkonnad ise, jääb lastekaitsetöötajatel rohkem aega juhtumite jaoks, mis vajavad oluliselt enam tähelepanu ja kus on raskete tagajärgede oht. Lisaks täiendatakse võrgustikutööd toetavaid sätteid. LasteKSi lisatakse selgemalt võrgustiku liikmete kohustus panustada lastekaitse korraldamisse. Praegu nimetab seadus lastekaitse korraldajatena Vabariigi Valitsust, Ennetusnõukogu, SOMi, Sotsiaalkindlustusametit (SKA) ja KOVe. See võib jätta eksitava mulje, et teistel valdkondadel lastekaitstes rolli ei ole. Eelnõuga täpsustatakse, et lasteasutused ja lapsega töötavad isikud toetavad lastekaitse korraldust, pakkudes oma valdkonnas abivajava lapse jaoks vajalikke meetmeid ning osaledes võrgustikutöös. Samuti muudetakse lastekaitsemenetlus läbipaistvamaks, selgemaks ja konkreetsemaks. Ühe muudatusena nähakse juhtumikorralduse algatamisel ette kohustuslik eelhindamine. Kehtiva korra järgi on KOVidel kümme päeva, et otsustada, kas juhtum vajab juhtumikorraldust. Kui eelhindamist ei tehta, ei ole võimalik süsteemselt aru saada, millele tugines otsustati juhtumikorraldust mitte algatada. Eelhindamine on lühem, lastekaitsetöötajat toetav samm, mis aitab hinnata, kas tegemist on ühe valdkonna murega või mitut valdkonda hõlmava olukorraga. Eelnõu muudatused puudutavad ka abivajaduse hindamise tähtaegu: põhihindamisele kehtestatakse lõpptähtaeg kaks kuud. Lõpptähtaja kehtestamine on vajalik, sest praktikas võivad hindamised venima jääda. Hindamine on keskne, sest selle alusel kavandatakse perele toetavad meetmed. Lisaks täpsustatakse juhtumikorralduse lõpetamise aluseid. Juhtum lõpeb muu hulgas lapse täisealiseks saamisel ja lapse surma korral. Selgemalt tuuakse välja ka võimalus juhtum lõpetada siis, kui tegevuskava eesmärgid on täidetud, lapse abivajadus rahuldatud ning kuue kuu jooksul on jälgitud, et tagasilangust ei toimu ja muutused püsivad. See on oluline, sest uuringud on näidanud, et osa juhtumeid võib kesta aastaid ilma selgete vahe- ja lõpp-punktideta. Lisaks sätestatakse selgelt, et kui laps asub elama teise KOVi territooriumile, annab KOV juhtumi üle uuele rahvastikuregistrijärgsele KOVile. Nii ei jää laps elukohavahetuse tõttu abita. Eelnõuga kavandatakse muudatused puudutavad ka laste õigusi. Kuigi LasteKS reguleerib lapse ja pere kaasamist juba praegu, siis mitmed aspektid vajavad seaduse tasandil täpsemat sõnastamist. Mitmed muudatused on kavandatud seetõttu, et lastekaitseüsteemiga kokku puutunud lapsed on neid nimetanud kitsaskohtadena. Esiteks täpsustatakse kaebeõiguse ja

lapse õiguste selgitamise kohustust. Lapse huvide väljaselgitamisel peab lastekaitsetöötaja edaspidi lapsele alati selgitama tema õigusi, sh õigust avaldada arvamust. Lapse arvamused ja kaebused tuleb registreerida. Lasteasutuses viibiva lapse kaebeõigus on seaduses juba selgelt reguleeritud, kuid oluline on samavõrd selgelt käsitleda ka neid lapsi, kes on lastekaitsemenetluses, kuid ei ole lasteasutusse paigutatud. Eelnõuga täpsustatakse ka abivajavale lapsele abi osutamise mõistet. Kui senine sõnastus rõhutas eelkõige lapse ja last kasvatava isiku vahelise suhte parandamist, siis edaspidi tuuakse esile, et abi peab tagama lapse turvalisuse, võimestama last kasvatavaid isikuid ning vajadusel parandama suhteid. Lastekaitstes tuleb ette juhtumeid, kus lapsevanem on last sedavõrd tõsiselt väärkohelnud, et suhte parandamine ei ole lapse huvides ega asjakohane. Enamasti on suhte toetamine oluline, kuid see ei saa olla kategooriline nõue. Lähtuda tuleb lapse tegelikust vajadusest ja turvalisusest. Järelevalve osas tehakse tehniline muudatus: LasteKSi osa sätteid viiakse riikliku järelevalve alt haldusjärelevalve alla. Haldusjärelevalvet teostab seaduse järgi SKA, seega on kontroll tagatud teiste sätete kaudu. Praktikaks on mureks, et haldusjärelevalve meetmete hulgas ei ole üldjuhul lastega vestlemist sotsiaalteenuseid osutavates lasteasutustes. Seetõttu on vaja ühtseid aluseid, et lastega saaks vajaduse korral vestelda sõltumata sellest, kas järelevalve on riiklik või haldusjärelevalve ning milline on asutuse omandivorm. Täpsustatakse ka hädaohus oleva lapse mõistet, et suurendada õigusselgust. Selgitatakse, et hädaohu korral on tegemist vahetu ohuga. Lisaks täpsustatakse SKA rolli ning lastekaitsetööd tegevate spetsialistide nõudeid.

H. Meumers rääkis, et TMSi muudatustes tuginetakse õiguskantsleri ettepanekutele. Eelnõuga täpsustatakse kohtutäituri, KOVi esindaja ja politsei ülesandeid lapse üleandmisel ning lapsega suhtlemise võimaldamisel. Selgemalt sätestatakse lastekaitsetöötaja õigust teha kohtutäiturile ettepanek peatada täitetoiming, kui selle jätkamine võib kahjustada lapse heaolu. Lisaks eristatakse lastekaitsetöötaja kaasamist sõltuvalt sellest, kas tegemist on lapse üleandmise või lapsega suhtlemise võimaldamise täitetoiminguga. Esimesel juhul on lastekaitsetöötaja kaasamine kohustuslik, teisel juhul vaid vajadusel. Praegu on kaasamine mõlemal juhul kohustuslik.

**Signe Riisalo** andis sõna Justiits- ja Digiministeeriumi (JDM) esindajale.

**Aleksandr Logussovi** sõnul täpsustati laste üleandmise toimingutes osalevate ametiisikute rollijaotust õiguskantsleri soovitude ja hiljutise kaasuse põhjal. Kohtutäitur vastutab eelkõige toimingu korraldusliku poole eest ja tagab selle seaduslikkuse. Täpsustati ka, et kohtutäitur kaasab toimingu juurde vajalikud spetsialistid. KOVi esindaja ülesanne on tagada, et lapse huvid ja heaolu oleksid täitetoimingus kaitstud. Samuti on tal kohustus lapsele selgitada kohtulahendi sisu ja toimingu eesmärki. Uue võimalusena saab KOVi esindaja teha ettepaneku täitetoiming peatada, kui selle jätkamine võib kahjustada lapse heaolu. Politsei roll on tagada avalik kord ning kasutada kohtulahendis lubatud juhtudel kohtutäituri taotlusel ka jõudu. Selleks täpsustati TMSis ka kohtutäituri ja politsei koostöö üldregulatsiooni, sealhulgas politsei kaasamise tingimusi ja täitetoimingut takistava isiku eemaldamist toimingu juurest. Senised normid lapse üleandmise ja lapsega suhtlemise võimaldamise täitetoimingute kohta jäid suures osas muutmata: kohustatud vanemat saab jätkuvalt trahvida ning vajaduse korral arestida. Lisaks sätestatakse selgemalt, et pingelises olukorras, kui tekib oht lapse füüsilisele või vaimsele tervisele, saab kohtutäitur toimingu peatada. Samuti lisatakse kohtutäituri selgitamiskohustus: kui lapsega seotud asjaolude tõttu ei ole võimalik toimingut läbi viia, selgitab kohtutäitur vanemale võimalust pöörduda suhtluskorra muutmiseks kohtu poole. Lapsega seotud asjaolude all mõeldakse olukordi, kui laps ei soovi suhtluskorda täita või ei soovi minna ühe vanema juurest teise juurde.

**Signe Riisalo** küsis lapse kaebeõiguse täpsustamise kohta. Ta soovis teada, kas see on kooskõlas ÜRO kaebemenetlust käsitleva lapse õiguste konventsiooni fakultatiivprotokolliga? Kas midagi vajaks veel muutmist või täiendamist?

**Helen Meumers** vastas, et praeguse teadmise kohaselt on kõik vajalikud muudatused sisse viidud. Vajadus lisamuudatusteks võib selguda rakendamise käigus.

**Signe Riisalo** selgitas, et lapse kaebeõiguse rakendamine eri eluvaldkondades peab olema lapsele eakohaselt arusaadav. Seejärel tõstatas ta täisealiseks saamisega seotud küsimuse. LasteKS kohaldub kuni 18. eluaastani, kuid õppimiskohustus ja mitmed toetused kestavad 19.

eluaastani. Kui noor saab täisealiseks, siis tema kodune olukord ei pruugi üleöö muutuda. S. Riisalo soovis teada, kuidas tagatakse, et abivajadusega noor ei jääks abita.

**Helen Meumers** nõustus, et 18-aastaseks saamine ei pruugi muuta noore olukorda üleöö. Seadus ei näe täisealiseks saamisel ette samasugust üleandmise protseduuri nagu KOVide vahetuse korral. Mõned KOVid jätkavad noore toetamist ka pärast täisealiseks saamist, kuid siis ei saa nad tugineda LastekSile. Sellisel juhul antakse abi sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste asjakohaste eriseaduste alusel.

**Signe Riisalo** palus teemasse veelgi süveneda ja tagada, et abivajadusega noored ei jääks abita. Seejärel andis ta küsimusteks sõna komisjoni liikmetele.

**Kalle Grünthal** märkis, et eelnõus kasutatakse mitmes kohas mõistet „lapse arengutase“. Ta soovis teada, miks ei ole seaduses välja toodud kriteeriume või tunnuseid, mille alusel lapse arengutaset kindlaks tehakse?

**Karmen Joller** vastas, et praktikas on lapse arengutaseme hindamiseks sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatele vastavad koolitused. Lisaks on tervishoius kasutusel juhendid, näiteks õiguskantsleri suunised. Üldiselt eeldab lastekaitsealane haridus, et spetsialist mõistab lapse vaimse ja füüsilise arengu põhimõtteid.

**Helen Meumers** kinnitas, et lastekaitsetöötajatel on piisav erialane ettevalmistus ning nende töö toetamiseks on koostatud juhised, mida pidevalt ajakohastatakse ning viiakse vastavusse tegeliku praktikaga. Ta lisas, et ei pea seaduses konkreetsete kriteeriumide eraldi välja toomist mõistlikuks ega näe, et see oleks kuidagi laste huvides.

**Jaanus Karilaid** märkis, et muudatustega TMSis täpsustatakse täitmise takistamise korral rakendatavaid meetmeid ja rollijaotust kohtutäituri, lastekaitsetöötaja ja politsei vahel. Ta soovis teada, kui palju esineb aastas selliseid juhtumeid, kus on probleeme kohtu poolt määratud lapse üleandmise või suhtluskorra täitmisega. Samuti küsis ta, kuidas toimitakse olukorras, kus lapse üleandmine ja suhtluskord on kokku lepitud, kuid laps väljendab selget soovi seda korda mitte järgida ning eelistab viibida ühe vanema juures.

**Aleksandr Logussov** vastas, et nimetatud juhtumeid on täitemenetluses üldjuhul vähe ning kohtutäiturini jõuab aastas hinnanguliselt alla kümne kaasuse. Avalikkuse ette jõudvate kaasuste puhul on tegemist pigem äärmuslike juhtumitega. Samas ei saa öelda, et muudatusest on tulevikus vähe kasu, sest ainuüksi üks kaasus näitab, et see võib olulisel määral mõjutada last ja tema peret keerulises olukorras. Ta lisas, et olukord, kus laps ei soovi suhtluskorda täita, ei kuulu täitemenetluse seadustiku otsesesse reguleerimisalasse, kuna täitemenetluse seadustik reguleerib sundtäitmist. Arutelu keskmes on meetmed, kus lapsega koos elav vanem ei täida talle pandud kohustusi. Riigikohtu praktika kohaselt hõlmab see kohustus muu hulgas ka lapse veenmist kohtulahendit täitma. Kui ka see ei anna tulemusi ning menetlus jõuab lapse vastupanu tõttu ummikseisu, siis seadus sellele olukorrale otsest lahendust ette ei näe. Ilmselt võib sellisel juhul järeldada, et esialgse kohtulahendi tegemise aluseks olnud asjaolud on muutunud. See tähendab, et varasemalt kohtu määratud suhtluskord ei pruugi enam toimida ning ühel või teisel vanemal on võimalik pöörduda kohtu poole uue suhtluskorra määramiseks. Eelnõu ettevalmistamise käigus kaaluti ka võimalust näha ette lahendus, mille kohaselt jõuaks vastav teave kohtuni juba täitemenetluse käigus. Kooskõlastusringil saadud tagasiside põhjal leiti siiski, et küsimus vajab täiendavat analüüsi. Edasise töö käigus soovitakse hinnata, kuidas muuta menetlus sujuvamaks viisil, mis ei asetaks vastavat kohustust lapsevanematele, vaid võimaldaks süsteemil õigeaegselt tuvastada olukorrad, kus lapse huvidest lähtudes on vaja suhtluskorda või muud korraldust korrigeerida.

**Jaanus Karilaid** küsis, kas juhul, kui veenmine ja selgitustöö tulemust ei anna ning laps väljendab järjekindlalt soovi viibida ühe vanema juures, kas siis lapse heaolu arvestades jääb otsustamisel määravaks lapse enda tahe.

**Aleksandr Logussov** vastas, et vaadates kohtupraktikat, siis saab öelda, et kohtud arvestavad lapse poolt täitemenetluses väljendatud seisukohaga.

**Helen Meumers** lisas, et nii lastekaitsemenetluses kui ka kohtumenetluses kuulatakse laps üldjuhul alati ära. Juhul, kui tehtud otsus ei arvesta lapse arvamusega, on kõigil osapooltel kohustus seda lapsele selgitada, sest sellise otsuse tegemise taustal on ilmselt väga kaalukad asjaolud, mille tõttu lapse arvamust ei ole võimalik arvesse võtta.

**Irja Lutsar** märkis, et Riigikogu liikmete poole pöörduvad sageli lapsevanemad, kes on

sattunud seoses lastekaitsemenetlusega keerulisse olukorda ning väljendanud kriitikat kogu protsessi suhtes. Ta küsis, kas eelnõu ettevalmistamisel on kaasatud ka lapsevanemaid või nende esindusorganisatsioone ning kas neilt on küsitud hinnangut selle kohta, kas kavandatavad muudatused võiksid nende olukorda parandada.

**Signe Riisalo** märkis, et alates 2017. aastast tegutseb heategevuslik organisatsioon Lapsele Vanemad MTÜ, mis tegeleb nimetatud küsimustega.

**Helen Meumers** vastas, et kaasamise raames ei toimunud eraldi kohtumisi lapsevanematega, küll aga kohtuti lastega, kellel on kogemus lastekaitsega. Ta lisas, et temale teadaolevalt ei ole lapsevanemate organisatsioonidelt eelnõule tagasisidet laekunud. Lisaks eelnevalt räägitule soovis ta lisada, et praktikas tehakse mitmeid erinevaid tegevusi, mis toetavad praktiliste oskuste paranemist, et just nendes keerulistes olukordades oleks vähem vanemate vastupanu ning juhtumeid oleks võimalik lahendada koostöös kõigi osapooltega.

**Irja Lutsar** märkis, et eelnõu kooskõlastustabelist ei nähtu, et Lapsele Vanemad MTÜ oleks olnud kaasatud ning tegi ettepaneku nende kaasamiseks.

**Signe Riisalo** selgitas, et Lapsele Vanemad MTÜ saab kaasata. Samuti tuletas ta meelde, et Riigikogu võttis 2022. aastal vastu riikliku perelepitusteenuse seaduse, mille eesmärk on toetada vanemaid lahkuminekujärel oma alaealise lapse edasises elukorralduses kokkuleppele jõudmisel, soodustada vanemate koostööd lapse kasvatamisel ning tagada seeläbi lapse huvide kaitse ja heaolu.

**Tanel Kiik** märkis, et lastekaitsetöötajad satuvad sageli inimeste pahameele objektiks, sealhulgas sotsiaalmeedias ja avalikus meedias. Ta küsis, kas eelnõu käsitleb ka lastekaitsetöötajate kaitset olukorras, kus tegutsetakse lapse parimatest huvidest lähtudes, kuid kus lapsevanemate omavahelisest konfliktist tulenev pahameel suunatakse lastekaitsetöötajate vastu. Kuidas kaitstakse lastekaitsetöötajaid pahatahtlike rünnakute eest?

**Helen Meumers** vastas, et lastekaitsetöötajatel on võimalik kasutada samu õiguskaitsevahendeid nagu kõigil teistel, kes satuvad laimamise või avalike rünnakute alla. Ta nõustus, et lastekaitsetöötajad vajavad selliste juhtumite korral suuremat tuge.

**Eero Merilind** küsis, kes teeb lõpliku otsuse olukorras, kus kohtutäitur, politsei ja lastekaitsetöötaja hindavad lapse huve erinevalt.

**Aleksandr Logussov** märkis, et iga täitetoimingu puhul sõltub olukorra hindamine teataval määral konkreetsetest asjaoludest. Ta selgitas, et täitemenetluse eripära arvestades jääb iga üksiku üleandmistoimingu puhul määravaks KOVi lastekaitse spetsialisti hinnang. Ning tõenäoliselt lähtuvad kohtutäiturid otsuse tegemisel KOVi lastekaitse spetsialisti hinnangust.

**Signe Riisalo** märkis, et olles varasemalt olnud selliste juhtumite juures sotsiaaltöötaja rollis, siis võib öelda, et toona lähtus kohtutäitur sellistes olukordades eelkõige lastekaitsetöötajate suunistest ja juhustest ega sekkunud jõuliselt.

**Aleksandr Logussov** märkis, et praktikas ei ole olukord aastate jooksul enne vastava regulatsiooni loomist oluliselt muutunud. Ta selgitas, et on tegelenud sundtäitmisega ligi kuus aastat ning täitnud samalaadseid üleandmise toiminguid. Tema sõnul jääb lõppkokkuvõttes otsuse tegemise vastutus kohtutäiturile, kuna täitetoimingu läbiviimine on tema kohustus ning ta vastutab ka võimalike tagajärgede eest.

**Helmen Kütt** märkis, et sotsiaaltöötajate eestkõneleja ja huvikaitsja on Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon (ESTA), kes on tema hinnangul täitnud oma rolli hästi ning võtnud avalikkuses sõna ka keerulisemate juhtumite korral. Lisaks tunnustas ta SKA juures olevaid lastekaitsetöötajaid, kes selliste juhtumite korral maakondlikult nõustavad ja toetavad.

**Tanel Kiik** märkis, et sageli puutuvad lastekaitsetöötajad ja sotsiaaltöötajad kokku alusetu laimu ja rünnakutega ning kuigi käesolev eelnõu seda küsimust ei käsitle, võiks SOM täiendavalt kaaluda võimalusi, kuidas sellistes olukordades töötajaid paremini kaitsta. Lisaks viitas T. Kiik lastekaitsetöötajate ja sotsiaaltöötajate puudusele ning soovis teada, kui palju lastekaitsetöötajaid on praegu ametis ja kui palju neid oleks tegelikult vaja.

**Helen Meumers** nõustus, et lastekaitsetöötajaid on vähe ning nende töökoormus on üsna suur. Ta selgitas, et väljatöötamiskavatsuses on probleemidena esile toodud ka vähene tugi lastekaitsetöötajatele, mis koos suure töökoormusega soodustab läbipõlemist, personali voolavust ja järjepidevuse puudumist. Ta lisas, et praegu on lastekaitsetöötajaid ligikaudu 400 ning nende vajaliku arvu täpne hindamine on keeruline. H. Meumers märkis, et täiendava

meetmena pakutakse lastekaitsetöötajatele praktilist tuge. Selleks alustati eelmisel aastal pilootprojektiga kuues KOVis, sealhulgas Tallinnas ja Tartus, et arendada lastekaitsetöö praktikat rahvusvahelisel mudelil põhineva lähenemise kaudu. Tema sõnul on rahvusvaheline praktika näidanud, et selle mudeli rakendamine parandab koostööd peredega ning vähendab keerukates juhtumites perede vastupanu. Samuti märkis ta, et lastekaitsetöötajate toetamiseks ja töö püsivuse suurendamiseks viiakse ellu ka muid toetavaid tegevusi.

**Signe Riisalo** arvas, et lastekaitsetöötajaid toetaks rohkem kollegiaalsete otsuste tegemine. Ta soovis teada, kas selles suunas on muudatusi kavandatud.

**Helen Meumers** märkis, et väljatöötamiskavatsuses nähti ette, et lastekaitsetöötajad peaksid rohkem töötama ka tiimides. Ta selgitas, et paljud KOVid on väikesed ning mõnes töötab vaid üks või kaks lastekaitsetöötajat. Samuti märkis ta, et järgmise suurema sammuna on kavas kujundada regionaalsed lastekaitsetöö tiimid, et võimaldada kompetentsi jagamist ning toetada kollegiaalsete otsuste tegemist ja nende eest seismist.

#### **Otsustati:**

**3.1.** Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 20.05.2026 (konsensus: Toomas Järveoja, Jaanus Karilaid, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Irja Lutsar, Eero Merilind, Signe Riisalo, Aleksandr Tšaplõgin).

**3.2.** Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Tanel Kiik (konsensus: Toomas Järveoja, Jaanus Karilaid, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Irja Lutsar, Eero Merilind, Signe Riisalo, Aleksandr Tšaplõgin).

**3.3.** Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Toomas Järveoja, Jaanus Karilaid, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Irja Lutsar, Eero Merilind, Signe Riisalo, Aleksandr Tšaplõgin).

**Signe Riisalo** andis teada, et vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute tähtaeg 10 tööpäeva.

#### **4. Kollektiivse pöördumise „Käibemaksuvabastus annetajate toel soetatud ravimitele“ arutelu**

**Signe Riisalo** märkis, et sotsiaalkomisjon arutas kollektiivset pöördumist „Käibemaksuvabastus annetajate toel soetatud ravimitele“ 16. märtsi, 24. märtsi ja 4. mai istungitel. Ta selgitas, et rahanduskomisjon on oma vastuses sotsiaalkomisjonile juhtinud tähelepanu sellele, et ostja-põhist maksuerandit ei saa kehtestada ning võimalike lahendustena on välja pakutud kompensatsioone, otsetoetuseid fondidele või laiemat riiklikku rahastust. Samuti märkis ta, et komisjonil tuleb lähtuda asjaolust, et kollektiivses pöördumises toodud taotlust ei ole võimalik rahuldada, kuna kehtiv seadus ei luba sellisel kujul käibemaksust vabastamise erandit. S. Riisalo tegi ettepaneku, tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152<sup>13</sup> punktile 3, edastada küsimus Rahandusministeeriumile ja Sotsiaalministeeriumile seisukoha võtmiseks ja lahendamiseks.

#### **Otsustati:**

**4.1.** Edastada ettepanek pädevale institutsioonile seisukoha võtmiseks ja lahendamiseks (konsensus: Toomas Järveoja, Jaanus Karilaid, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Irja Lutsar, Eero Merilind, Signe Riisalo).

#### **5. Kollektiivse pöördumise „Keelustame ühekordsed e-sigaretid Eestis“ arutelu**

**Signe Riisalo** märkis, et sotsiaalkomisjon arutas kollektiivset pöördumist „Keelustame ühekordsed e-sigaretid Eestis“ 20.04.2026 toimunud istungil, kus osalesid kollektiivse pöördumise algataja esindaja, Sotsiaalministeeriumi, Kliimaministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad. Sotsiaalkomisjoni arutelude käigus leiti, et tegemist on olulise probleemiga nii noorte tervise kui ka keskkonnamõju seisukohalt, kuid lahendusi tuleb otsida Euroopa Liidus ühiselt. S. Riisalo tegi ettepaneku edastada küsimus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning Sotsiaalministeeriumile seisukoha võtmiseks ja lahendamiseks ning teadmiseks Välisministeeriumile ja



Kliimaministeeriumile.

**Otsustati:**

**5.1.** Edastada ettepanek pädevale institutsioonile seisukoha võtmiseks ja lahendamiseks (konsensus: Toomas Järveoja, Jaanus Karilaid, Tanel Kiik, Irja Lutsar, Eero Merilind, Signe Riisalo).

**6. Info ja muud küsimused**

**6.1 Helmen Kütt** avaldas soovi arutada komisjonis naiste varjupaikade rahastamise küsimust. **Signe Riisalo** kinnitas, et erinevad osapooled võib komisjonis ära kuulata sügisistungjärgul.

(allkirjastatud digitaalselt)  
Signe Riisalo  
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)  
Terle Kask  
protokollija

(allkirjastatud digitaalselt)  
Riin Lindpere  
protokollija